

125. DOĞUM YILINDA
DEĞİŞİK YANLARIYLA YAHYA KEMAL

YAYIN NO: 339

125. DOĞUM YILINDA
DEĞİŞİK YANLARIYLA YAHYA KEMAL
Sermet Sami Uysal

© Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 0507-34-008622

1. Basım, Ekim 2009

ISBN: 978 - 605 - 5715 - 39 - 7

Yayın Yönetmeni : *Ahmet Nuri Yüksel*
Yayına Hazırlayan : *Adnan Mecid Yüksel*
Baskı : *Yaylacık Matbaası (0212) 612 58 60*
Kapak Baskı : *Şekil Ofset*
Cilt : *Yedigün Mücellithanesi*

BİLGE KÜLTÜR SANAT

Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No: 3 Kat: 1 Cağaloğlu / İSTANBUL

Tel: (0212) 520 72 53 - 513 85 04 Fax: (0212) 511 47 74

bilge@bilgeyayincilik.com

www.bilgeyayincilik.com

125. DOĞUM YILINDA
DEĞİŞİK YANLARIYLA YAHYA KEMAL

Sermet Sami Uysal

Sermet Sami Uysal

1925'te doğan Sermet Sami, İstanbul Üniversitesi Türkoloji Bölümü'nü (1954) ve Paris Üniversitesi'ni birincilikle bitirmiş, ayrıca Sorbonne'da doktora hazırlamıştır (1969). Galatasaray Lisesi'nde Müdür Muavirlığı ve Edebiyat Öğretmenliği (1956-1963), Brüksel Üniversitesi'nde (1963-1965) ve Paris Üniversitesi'nde (1965-1970) Türk Dili ve Edebiyatı Okutmanlığı yapmıştır. Avrupa'dan 7 yıl sonra, 1970 başında yurda dönen Sermet Sami, İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Okulu Türkçe Bölümü Başkanlığı'nı emekli oluncaya kadar 20 yıl sürdürmüştür (1970-1990). Bu sırada ayrıca İstanbul Teknik Üniversitesi'nde 10 yıl boyunca Fransızca Okutmanlığı yapmış (1970-1980); İstanbul Tıp Fakültesi'nde 5 yıl süreyle "Türkçe Anlatım Yöntemleri" dersleri vermiştir (1978-1983).

Sermet Sami, edebiyat dünyasına 15-16 yaşlarında şiir ve hikâye yazarak girmiştir... Daha sonraları çeşitli gazete ve dergilerde inceleme, deneme, anı, sohbet, şiir, hikâye türünde yazıları, pekçok röportajı, ayrıca da çevirileri yayınlanmıştır... Bunlardan başka Cumhuriyet gazetesinde "Aşk Herşeyin Üstünde" adlı romanı tefrika edilmiştir (1954).

Radyofonik oyunları Ankara ve İstanbul radyolarında oynanan Sermet Sami Uysal'ın, Ionesco ve Camoletti'den çevirdiği çeşitli oyunlar da başta Devlet ve Şehir Tiyatroları olmak üzere özel tiyatrolarca da sahnelenmiştir... Ayrıca Necati CUMALI'nın "Nalınlar"ını "Les Sabots" adıyla Fransızca'ya çevirmiş ve bu çeviri "Chaillot Sarayı Tiyatrosu"ndaki "Okuma Seansı"nda oynanmak üzere kabul edilmiştir (1966)... Yine Necati CUMALI'nın "Derya Gülü" oyununu, "La Rose de la Mer" adıyla Fransızca'ya çevirmiştir (1967)... Sermet Sami Uysal daha çok Abdülhak Şinasi Hisar ve özellikle de Yahya Kemal üzerine yaptığı çeşitli çalışmalarla ve ayrıca da yabancılara Türkçe öğretmek için hazırladığı, İstanbul Üniversitesi'nde uzun yıllar ders kitabı olarak okutulan eserleri ile tanınır.

(Kendi öğrencilerimiz için hazırladığı ve İstanbul Tıp Fakültesi'nce yayınlanan "Türkçe Anlatım Yöntemleri" (1. Baskı 1979 / 2. Baskı 1980) yine uzun yıllar bu fakültede ders kitabı olarak okutulmuştur.)

Sorbonne'da sözlükçülük üzerine eğitim gören ve Fransızca'dan Türkçe'ye geçmiş olan sözcüklerle ilgili bir de sözlük hazırlayan Sermet Sami, yurda dönünce, çağdaş sözlükçülük anlayışına göre dilimizin en kapsamlı sözlüğünü hazırlamak için uzun yıllar önce Genel Yayın Yönetmenliği'ni üstlendiği, "Büyük Arkadaş Türkçe Sözlük" adını verdiği bu çok geniş soluklu eseri ise 25 yıl boyunca, ekibiyle çalışarak, nihayet 2006 sonunda basım aşamasına getirmiştir.

Yayınlanmış Yapıtları:

Yahya Kemal'le Sohbetler (Kitap Yayınları, İst., 1959).

Abdülhak Şinasi Hisar -Hayatı, Sanatı, Eserleri- (Sermet Matbaası, İst., 1961).

Sıcak Ülkeler Doktoru (-Pierre Fourrè'den çeviri- Doğan Kardeş Yayınları, İst., 1963).

Krallar da Ölür (-Ionesco'dan, bir öğrencisiyle çeviri- Varlık Yayınları, İst., 1968).

İşte Gerçek Yahya Kemal (İnkılap ve Aka, İst., 1972).

Tevfik Fikre't ve Şermin (İnkılap ve Aka, İst., 1973).

Karalar Ülkesinde Bir Ak Doktor (-Pierre Fourrè'den çeviri- İnkılap ve Aka, İst., 1973).

Türkçe Anlatım Yöntemleri (İ. Ü. İstanbul Tıp Fakültesi, 1. Baskı 1979, 2. Baskı 1980).

Yabancılar Türkçe Dersleri (3 cilt / İ. Ü. Yabancı Diller Okulu Yayınları, 1. Baskı 1979, 2. Baskı BE-TA 1984).

Yabancılar Türk Dilbilgisi (Sermet Matbaası, İst., 1980).

Şiire Adanmış Bir Yaşam: Yahya Kemal Beyatlı (1. Baskı Yahya Kemal'i Sevenler Derneği, İst., 1998; 2. Baskı Bilge Kültür Sanat Yay., İst., 2006).

Her Yönüyle Yahya Kemal (1. Kitap, Toroslu Kitaplığı, İst., 2004).

Eşlerine Göre Ediplerimiz (L&M Kitaplığı, İst., 2004).

Baki Kalan Bu Kubbede (L&M Kitaplığı, İst., 2005).

Hasret Şarkıları -Şarkılara Şiirler- (Bilge Kültür Sanat Yay., İst., 2007).

Değirmenimden Mektuplar (-Alphonse Daudet'den çeviri- Bilge Kültür Sanat Yay., İst., 2007).

125. *Doğum Yılında DEĞİŞİK YANLARIYLA YAHYA KEMAL* (Bilge Kültür Sanat Yay., İst., 2009).

2005 Kasım'ında kaybettiğimiz, Yahya Kemal'in tek kızkardeşi Rukiye Hanım'ın torunu, aziz meslektaşım Adile Güreralp'in anısına...

S. S. Uysal

Sabah İstanbul

Aziz İsmail Selim Uysal'a
Uysal'a Kemal Beyazıt
- 1955 -

Bu kitabın baştan sona düzenlemesini yapan; konu başlıkları ve dipnotların puntolarından; ayrıca da düzeltilerine kadar her şeyiyle ayrı ayrı büyük bir titizlikle ilgilenen muhterem Mecid Efendi'ye [adının açılımı: Adnan Mecid Yüksel'dir] içten teşekkürlerimi zevkli bir görev bilir, kendisini candan kutlarım.

S. S. Uysal

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	9
BİRİNCİ BÖLÜM: YAHYA KEMAL'İN YILLARA GÖRE ŞİİRLERİ	15
YAHYA KEMAL'İN ŞİİRLERİNİN YAYIN YERLERİ VE YILLARI	15
İKİNCİ BÖLÜM: YAHYA KEMAL'İN ŞİİRLERİNİN HİKÂYELERİ	39
ŞÂİRE GÖRE ŞİİR MERHALELERİ VE KİMİ ŞİİRLERİNİN HİKÂYELERİ	40
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YAHYA KEMAL'İN ŞİİR ANLAYIŞI	115
YAHYA KEMAL'E GÖRE ŞİİR	115
YAHYA KEMAL'İN ŞİİR YAZIŞ TARZI	118
YAHYA KEMAL'İN TÜRK ŞİİRİNE KATTIĞI SÖZCÜKLER	122
VE YAHYA KEMAL'E GÖRE ŞÂİR	124
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: YAHYA KEMAL'İN ŞÂİRLERİMİZDEN	
BEĞENDİĞİ DİZELER VE BEYİTLER	125
BAŞKA KAYNAKLARA GÖRE YAHYA KEMAL'İN BEĞENDİĞİ	
DİZELER	128
VE ÇIKAN SONUÇ	134
BEŞİNCİ BÖLÜM: YAHYA KEMAL'E GÖRE ÜNLÜ ŞÂİRLERİMİZİN	
ŞİİRLERİNDEKİ AKSAYAN YÖNLER	135
ALTINCI BÖLÜM: YAHYA KEMAL'E GÖRE CUMHURİYET DÖNEMİ ŞÂİRLERİ ..	153
YAHYA KEMAL VE CUMHURİYET'İN BİRİNCİ DÖNEM ŞÂİRLERİ	153
YAHYA KEMAL VE CUMHURİYET'İN İKİNCİ DÖNEM ŞÂİRLERİ	154
BAŞKA GENÇ ŞÂİRLERE GELİNCE	158
YEDİNCİ BÖLÜM: YAHYA KEMAL'İN MANZUM NÜKTELERİ	161
MANZUM NÜKTELERİ	161
ORTAK MANZUM NÜKTELERİ	182

SEKİZİNCİ BÖLÜM: YAHYA KEMAL'LE İLGİLİ NÜKTELER, FIKRALAR, LÂTİFELEER VE NAZİRELER	187
YAHYA KEMAL'İN NÜKTELERİ	187
YAHYA KEMAL'İN YEMEĞLE İLGİLİ FIKRALARI	227
YAHYA KEMAL'LE İLGİLİ LÂTİFELEER, ŞAKALAR	238
YAHYA KEMAL'E MİZAHÎ NAZİRELER	250
DOKUZUNCU BÖLÜM: YAHYA KEMAL VE MUSİKİ(MİZ)	257
ONUNCU BÖLÜM: YAHYA KEMAL VE DİN	303
ONBİRİNCİ BÖLÜM: YAHYA KEMAL'İN SON ZAMANLARI	333
ONİKİNCİ BÖLÜM: YAHYA KEMAL'DEN OTEL VE HASTANE ODASINDA GERİYE KALANLAR	343
ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YAHYA KEMAL'İN ARDINDAN SÖYLENENLER	349
ÇAĞDAŞLARI NELER DEDİLER	350
VE DAHA SONRAKİ KUŞAKTAN OLANLARI!..	367
ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM: YAHYA KEMAL HAKKINDAKİ YAZARLARIMIZIN YANLIŞLARI	379
YAHYA KEMAL'İN SÖYLEDİKLERİ / YAZDIKLARI ARASINDAKİ TUTARSIZLIKLAR	382
YAHYA KEMAL'LE İLGİLİ AKADEMİK KARIYER SAHİPLERİNİN YAPTIKLARI YANLIŞLAR	386
DİĞER DOSTLARININ VE YAZARLARIN YAPTIKLARI YANLIŞLARI!..	413
KAYNAK ESERLERDEKİ YANLIŞLARI!..	453
TANITMALIKLARDAKİ YANLIŞLAR	456
KAYNAKÇA	461

ÖNSÖZ

-I-

ŞİİRİMİZİN EN SIRADIŞI ŞÂİRİ

Türkiye rekoru!..

Türk edebiyatında, haklarında en çok yazı yazılan (ve konuşma yapılan) üç şâir vardır... Bunlar da zaman sırasına göre Tefvik Fikret, Yahya Kemal ve Nâzım Hikmet'tir!.. Üstelik her üç şâirin de hem "leh"lerinde hem de "aleyh"lerinde pek çok yazılar yazılmış, kitaplar yayımlanmıştır!.. Fakat bu üç şâirin içinde de, haklarında en çok yazı yazılan, büyük farkla Yahya Kemal Beyatlı olup bu konuda da bir Türkiye rekoru kırmıştır!..

Dünya rekoru!..

Yahya Kemal'in şiir konusunda, bir de hiçbir şâire nasip olmayan "dünya rekoru" bulunmaktadır!.. Ve bu rekor şimdiye kadar da kırılmamıştır!.. Yalnız bizim edebiyatımızda değil, dünya edebiyatında da, daha hiçbir şiiri yayımlanmadan, ülkesinin en büyük şâiri olarak kabul edilen "ilk" (ve de "son") şâir, Yahya Kemal Beyatlı olmuştur!..

Konuya biraz açıklık getirelim: Yahya Kemal, 1903'te gidip dokuz yıl kaldığı Paris'te, şiir sanatının inceliklerini iyice öğrenir... Fakat 1912'de, yurda dönerken elinde "tam olarak bitmiş" hiçbir şiiri yoktur; ancak bitmiş sayılabilecek (ya da bitmek üzere olan) "Mâhurdan Gazel", "Bir Sâki", "Şerefâbâd", "Sene:1140" gibi "eski dilli" birkaç "gazel"i ile yüz elli kadar da, "yeni dil"le yazdığı, "XX. yy.

Türk şiir dilini müjdeleyen” dize ve beyitleri bulunuyordu... Bunlar arasında, daha sonra hiçbir şiirinde yer almayan:

*Canavarlar kaçtırmış gibi gür bir doludan,
Bir salib ordusu bozgun kaçıyor Niğbolu'dan*

ve:

*Elli bin atlı kılıç koymamak azmiyle kına,
Dolu dizgin koşuyorlardı akından akına.*

gibi günümüzde de tazeliğinden hiçbir şey kaybetmemiş olan, hâlis şiir madeninin içinden çıkarılmış dizeleri vardı!.. Fakat ne bunları, ne de 1918'e kadar söylediği (Yahya Kemal, “şiir yazmak” yerine “şiir söylemek” derdi) şiirlerini yayımlar. Ama dost meclislerinde, edebiyat toplantılarında şiirlerini okudukça, kendisini hayranlıkla dinleyenlerin hâfızalarına yazarak kısa zamanda kendisine çok geniş bir hayranlar çevresi oluşturur... Onun için de Ruşen Eşref'in 1914-1918 arasında yaptığı *Diyorlar ki* başlıklı [ve 1918'de *Diyorlar ki* adıyla yayımlanan (Kanaat Matb., 1918)] edebiyat anketinde, döneminin belli başlı edebiyatçıları; Halide Edip'ten Ahmet Haşim'e ve Süleyman Nazif'e kadar herkes, en büyük şâirimiz olarak Yahya Kemal'i gösterir!.. Böylece de hiçbir şiiri yayımlanmadan, ülkesinin en büyük şâiri seçilen dünyadaki ilk (ve de son) şâir Yahya Kemal olur!.. Üstelik de bu sanı, yüzyıllar öncesinin “şifahî (sözlü) edebiyat geleneği”ni sürdürerek kazanır. (Uysal 2008; 157-158)

İlke bozduran ilk şiirler!..

Yahya Kemal, yayımlanan ilk şiirleriyle de yine sıradışılığını sürdürüp bir “ilk”e daha imzasını atar!.. Bilindiği gibi Ziya Gökalp, 1911'de Selânik'te, arkadaşı Ömer Seyfettin ve Ali Canip'le birlikte *Genç Kalemler'i* çıkarırken; ilke olarak “sade Türkçe”den, millî veznimiz olarak gördüğü “hece vezni”nden ve geleneksel Türk şiir biçimi olan “dörtlük”lerden yanadır!.. Fakat Yahya Kemal'in ağdalı “Osmanlı Türkçesi”; Arap şiirinin ölçüsü olan “aruz vezni” ve biçimi olan “gazel” tarzında yazdığı şiirleri, öylesine hoşuna gidip gözlerini kamaştırır ki, dayanamayıp bunları, ilkelere çığneyerek 1918'de, çıkarmakta olduğu *Yeni Mecmua'da*, “Bulunmuş Sâhifeler” başlığı altında yayımlamaya karar verir!..

Ve böylece de Şair'in, Yahya Kemal imzası ile ilk şiirleri olan "Bir Sâki" ile "Mâhurdan Gazel", *Yeni Mecmua*'nın 7 Mart 1918 tarihli 14. sayısında okuyucularla buluşur!.. Bir hafta sonra da, 14 Mart 1918'de, yine "eski dilli" "Şerefâbâd" şiiri yayımlandıktan sonra, ancak üçüncü hafta, Yahya Kemal'e büyük ün sağlayan "Nazar" ve "Şarkılar"ına; ayrıca da her biri büyük yankılar yaratacak olan diğer şiirlerine sıra gelir!..

Ve Yahya Kemal'e duyulan hayranlığın ölçüsü!..

XX. yy.'ın başında, Türk şiirinin "dil"ini bularak, ona özlediği "ses"i kazandıran ve dizelerini Batı tekniği ile örerak "çağdaş Türk şiiri"ni başlatan Yahya Kemal'in şiirleri, çevresindeki hayranlarının gözlerini öylesine kamaştırır ki, Paris'ten şiirimize yepyeni bir hava getiren Şâir'i övmek, göklere çıkarmak için âdetta yarışa girişirler!..

Mevlânâ'ya olan hayranlığını belirtmek için Molla Câmi: "Peygamber değildir ama kitabı var." (Nist Peygamber veli dâred kitab) demişti!.. Bizim Yahya Kemal hayranları da, Beyatlı'nın birbirinden güzel şiirlerini, yıllar geçip de bir kitapta toplamaya yanaşmaması üzerine, kendisini "kitapsız peygamber"e benzetmişler ve içlerinden Süleyman Nazif -ilhamını Molla Câmi'den alarak-; Yahya Kemal'in şiirdeki tartışılmaz üstünlüğünü de vurgulamak için, nükteli bir dille: "Yahya Kemal (şiirde) peygamberdir ama kitabı yoktur" (Yahya peygamberest veli nedâred kitab) demiştir!..

"Şiir peygamberliği"ni bile az bulan kimi katıksız hayranları ise; başta Ord. Prof. Dr. Mustafa Şekip Tunç olmak üzere (Nurullah Ataç, Şükûfe Nihal vb.) Beyatlı'nın "Tanrı Şâir"liğini ilân etmişlerdir!.. Ayrıca da M. Faruk Gürtunca "Yahya Kemal'e" başlıklı şiirine "Yahya Kemal!.. O şiirimizin Tanrı şairi" diye başlar (*Her gün Gazetesi*, 2 Aralık 1949)*

Böylece de edebiyatımızda "Tanrı Şâir"liğine yükseltilen/yüceltilen "ilk" (ve de "son") şâir Yahya Kemal olur!.. (a.y.:158)

* Sermet Sami UYSAL, "50. Ölüm Yıldönümünde AZ BİLİNEREN YÖNLERİYLE YAHYA KEMAL", *Istanbul Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası V*, 2008, 157-158. s.

İşte Yahya Kemal, XX. yy.'ın başında, âdeta koşar adımlarla çıktığı şiir tahtında, yaklaşık kırk yıl saltanat sürmüş ve oradan ancak 1958'de kıyıda bekleyen “Sessiz Gemi”sine binerek “geniş kanatları boşlukta simsiyah açılan” kapıya doğru yavaş yavaş uzaklaşmıştır...

-II-

VE BU KİTAP..

50 yılı aşan ve sabır sınırını zorlayan titiz bir çalışma sonunda, Yahya Kemal'in doğumunun 125. yılına rastlayan 2009'da tamamlanabilen bu eserde, *Kendi Gök Kubbemiz* sahibinin değişik yanlarını bulacaksınız...

XIV Bölüm'den oluşan ve uzun yıllara yayılan son derece sabırlı ve titiz bir kaynak araştırması sonucu ortaya çıkarılabilen her “bölüm”, Yahya Kemal'in bir başka yanına ışık tutmaktadır... Kendi içinde tam bir “bütünlük” gösteren “Bölüm”lerin sıralanışında da, konu ilişkisi bulunanlar ard-arda getirilmiştir... Nitekim, yıllarca süren bir araştırma sonucu hazırlanan “Birinci Bölüm”deki “Yahya Kemal'in Yıllara Göre Şiirleri”nden sonra, “İkinci Bölüm”de, okuyucunun çok ilgisini çekeceğini umduğumuz, “Yahya Kemal'in Şiirlerinin Hikâyeleri”; “Üçüncü Bölüm”de, “Yahya Kemal'in Şiir Anlayışı”; “Dördüncü Bölüm”de, “Yahya Kemal'in Şairlerimizden Beğendiği Dizeler ve Beyitler”; “Beşinci Bölüm”de, Yahya Kemal'e Göre Ünlü Şairlerimizin Şiirlerindeki Aksayan Yönler” ve “Altıncı Bölüm”de de “Yahya Kemal'e Göre Cumhuriyet Dönemi Şairleri” yer almaktadır.

“Yedinci Bölüm”, “Yahya Kemal'in Manzum Nükteleri” ile başlamakta; daha sonra “Yahya Kemal'in Ortak Manzum Nükteleri” yer almaktadır... “Sekizinci Bölüm”, “Yahya Kemal'in Nükteleri”; “Yahya Kemal'in Yemekle İlgili Fıkraları”; “Yahya Kemal'e İlgili Lâtifeler, Şakalar”ın ardından “Yahya Kemal'e Mizahî Nazîreler”le sona erip kendi içinde bir “bütünlük” göstermektedir...

Bu son derece “neşeli”-“eğlenceli” “Bölüm”den sonra, “Dokuzuncu Bölüm”de, musikinin toplum yaşamındaki “birleştirici” yönünü vurgulayan “Yahya Kemal ve Müzik(miz)”; “Onuncu Bölüm”de Şâir'imizin düşünce dünyasında son derece

önemli ve apayrı bir yeri olan “Yahya Kemal ve Din” konusu çok ayrıntılı olarak yer almaktadır... Ve özellikle de Anadolu’da gelişen “Türk İslâmlığı”nın, yalnız halkımızın mâneviyatında birlik ve beraberliği sağlamak için harç görevi üstlenmediğini; ayrıca da çeşitli sanatlarımızın gelişmesinde, özellikle de mimarimizin, musikimizin ve hat sanatımızın doruklara çıkmasında, İslâm dininin ne kadar etkili olduğunu gözler önüne sermektedir.

“Onbirinci Bölüm”de, “Yahya Kemal’in Son Zamanları” ele alınmıştır...

“Onikinci Bölüm”, “Yahya Kemal’den Otel ve Hastane Odasında Geriye Kalanlar” a ayrılmıştır... “Onüçüncü Bölüm”de, “Yahya Kemal’in Ardından Söylenenler” yer almaktadır... Çağdaşlarının derin üzüntülerini belirten sözlerinden sonra “Daha Sonraki Kuşaktan Olanlar” ara-başlığı ile verilen bölümde, özellikle genç şâirlerin, Yahya Kemal’in geleneksel şiirimizle kendileri arasında nasıl sağlam bir köprü kurduğu, ayrıca da, gerek dönemindekilerin gerekse kendilerinin dolaylı/dolaysız olarak Yahya Kemal’den nasıl etkilendiklerini “itirafları”, gerçekten dikkati çekmektedir...

“Ondördüncü Bölüm”deki “Yahya Kemal Hakkındaki Yazarlarımızın Yanlışıları”nda ise:

1. Yahya Kemal’in Söyledikleri / Yazdıkları Arasındaki Tutar-sızlıklar;
2. Yahya Kemal’le ilgili Akademik Kariyer Sahiplerinin Yap-tıkları Yanlışılar;
3. Diğer Dostlarının ve Yazarların Yaptıkları Yanlışılar;
4. Kaynak Eserlerdeki Yanlışılar;
5. Tanıtımalklardaki Yanlışılar adlı bahislerin, gerçekten za-man zaman gülümseten, ama daha çok da “ibret ve hay-ret”le okunan bölümler olacağını sanmaktayız...

Bu bölümün sonunda ayrıca, Yahya Kemal’e, Atatürk’ün so-facıbaşısı tarafından yazdırılan (!) ve gerçekmiş gibi ünlü bir ga-zeteci tarafından gazetesine aktarılan “düzmece” bir şiir de yer almaktadır!...

Son bölümün bu kadar uzun tutuluşu, hiç olmazsa bundan sonra Yahya Kemal’le ilgili yazı yazmak isteyenlerin (çünkü her

ne hikmetse, ülkemizde her eli kalem tutan ve her ağzı laf yapan, kendini Yahya Kemal'le ilgili bir şeyler yazmak ya da söylemek "zorunda" sanmıştır!...), çalاکalem yazılmış tek kaynakla yetinmeyip, aynı konuda çeşitli kaynak araştırmaları yapmaları ve böylece de adlarının başında Ord. Prof. / Prof. sanı da bulunan kimselerin, ayrıca da "Hayal Şehir" şâirinin yakın dostlarının düştükleri hataları/yaptıkları yanlışları tekrarlamamaları içindir!... Yoksa Yahya Kemal'e, daha çok Vefa Lisesi, Sorbonne Üniversitesi bitittiren; ayrıca da çeşit çeşit "sahte" şiirler yazdıran nice ünlü/ünsüz yazı heveslileri çıkacaktır!...

Gerisi, sevgili okuyucuların takdirine kalmaktadır...

Sermet Sami Uysal

-SORBONNE Dil ve Edebiyat Doktoru-
Ayaspaşa, 2009

BİRİNCİ BÖLÜM

YAHYA KEMAL'İN YILLARA GÖRE ŞİİRLERİ

*"Mânâ ancak lisan kesilirse, daha açık bir tarifile lisan da
nağme hâline gelirse şiir kıymetini alır."*

(Yahya Kemal, *Mektuplar Makaleler*, 29. s., 1990)

YAHYA KEMAL'İN ŞİİRLERİNİN YAYIN YERLERİ ve YILLARI

YAHYA KEMAL, şiirlerini çoğu zaman, yıllarca süren çabalar sonucu olgunlaştırarak tamamlayabilir... Çünkü "Hayal Şehir" şâiri, daha Paris yıllarında, "dört başı mâmur" bir şiirin, ancak yüzde bir "ilham", yüzde doksan dokuz da çok zorlu bir çalışma sonucu yaratılabileceği gerçeğini, çok genç yaşta öğrenmiştir!... Nitekim en kısa zamanda yazdığını söylediği "Ok"u 1 yılda; 1911'de ilk dizelerini kaleme aldığı "Açık Deniz"i 15 yılda; 1908'de başladığı "Mükerrer Gazel"i 32 yıl sonra 1940'ta; 1913-1914'te başladığı "O Taraf"ı da, 40 yılı aşkın bir süre sonra 1956'da; "Selimnâme"de yer alan "Çaldıran" ve "Mercidâbık"ı ise 1917'de başlayıp, yine ancak 40 yıl sonra 1957'de tamamlayarak Hürriyet gazetesinde yayımlayabilmiştir!... Yarım yüzyılda bitirebildiği şiirleri de bulunmaktadır!... Nitekim "Çin Kâsesi"ne 1907'de Paris'te başlar ve ancak 1956'da son biçimini verince, Yine Hürriyet'te 1 Nisan 1957'de yayımlar.

Üstelik Yahya Kemal, şiirleri bittiğinde de hemen yayımlamak için acele etmez!... Çoğu zaman yıllarca bekletip "dinlenme"ye bırakır; tıpkı en kaliteli kimi içkilerin, en nefis kıvamını bulması için yıllarca bekletilip dinlendirildiği gibi!... Nitekim Prof. Mehmet Kaplan'ın da "Yahya Kemal Şiirlerini Ne Zaman ve Kaç Yılında

Yazdı”¹ başlıklı yazısında belirttiğine göre; 1905'teki “Byblos Kadınları”nı hiç yayımlamadığı gibi, 1906 ürünlerinden “Akıncı”yı, 1919'da Şâir *Nedim Mecmuası*'nda; “Mohaç Türküsü”nü ise 1939'da Akşam'da; 1908'de yine Paris'te söylediği (Yahya Kemal, “şiir yazmak” yerine “şiir söylemek” derdi) “Mâhurdan Gazel”i, 1918'de *Yeni Mecmua*'da; yine 1908'de başlayıp 1912'de tamamladığı “Mehlika Sultan”ı, 1919'da *İnci Mecmuası*'nda, 1912'de başlayıp 1915'te bitirdiği “Özleyen”i, 1918'de *Yeni Mecmua*'da; “Nazar”ı, 1913'te tamamlayıp yine 1918'de *Yeni Mecmua*'da; 1915'te bitirdiği “Fâzıl Ahmed'e Gazel”i, 1919'da Şâir *Nedim Mecmuası*'nda; “Viranbağ”ı, 1916'da söyleyip 1919'da yine Şâir *Nedim Mecmuası*'nda; 1916'da tamamladığı “Şerefâbâd”ı, 1918'de *Yeni Mecmua*'da; 1917'de bitirdiği “İstanbul'u Fetheden Yeniçeriye Gazel”i, 1922'de *Dergâh Mecmuası*'nda ve yine 1917'de bitirdiği diğer iki şiirden biri olan “Abdülhak Hâmid'e Gazel”i, bir yıl sonra 1918'de *Yeni Mecmua*'da, fakat ikincisi olan “Rıtl-ı Giran”ı ise, ancak 18 yıl sonra, 1935'te *Perşembe Mecmuası*'nda yayımlar!...”

Görüldüğü gibi zaten “yazılış”ı, uzun zaman dilimine yayılan bu şiirlerin “bitiriliş” ve “yayımlanış” yılları arasında da, çoğu zaman büyük yıl farkları bulunmaktadır!

Yahya Kemal'in yıllara göre şiirlerinin dökümüne bakıldığında, kimi yıllar hiç şiir yayımlamadığı, kimi yıllarda da çok az şiirinin okuyucusuyla buluştuğu görülmektedir... Nitekim 1918'de ve 1919'da, 9-10 şiir birden yayımlayan “Hayal Şehir” şâiri, 1920'de birden susmuş gibidir!... 1921'de ancak “Ses”i ile sesini duyurur!... 1922'de ise yine topu topu 1917'de bitirdiği “İstanbul'u Fetheden Yeniçeriye Gazel”i söyler: Ve 1925'te, “Açık Deniz”ine okuyucuları götürünceye kadar yeniden susmuş gibi görünür!... Fakat aslında susmaz: 1919'da başlamış olan Millî Mücadele'ye, sarsılmaz bir iman gücüyle katılıp Türk'ün “ateşle imtihanı” olan bu mücadeleyi 1919, 1920, 1921 ve 1922'de yazdığı, bir tür “nesirle millî mücadele destanı” olan ateşli yazılarıyla destekler!... O yüzden de şiire ara vermiş gibi görünür!... Aslında, Şâir'in gönlünde yatan bir değil iki “şiir arslan” birden vardır; 1071'de Malazgirt Zaferi'yle Anadolu'yu yurt tutan Türkoğlu'nun “destan”ını; geçen zaman içinde

1 *Kubbealtı Akademi Mecmuası*; 1. yıl, 1. sayı, Ocak 1980.

yarattığı uygarlığı ile bütünleşen şanlı tarihini, hem “eski dil”le hem de “yeni dil”le, iki ayrı “destan”la gözler önüne sermek ister...

Nitekim 1905-1906’larda söylemeye başladığı “Akıncı” ile onun devamı niteliğindeki “Mohaç Türküsü” ve “İstanbul Fethini Gören Üsküdar” düşlediği bu geniş soluklu “yeni dil”li destanın parçaları olarak söylendiği gibi; yine: “Alp Aslan’ın Rûhuna Gazel” (daha önceki adı “Malazgirt Gazeli” dir!), “İstanbul’u Fetheden Yeniçeri’ye Gazel”, ve “Selimnâme” de “eski dil”li destanın parçaları arasında yer alır!...

Fakat Yahya Kemal, aradan uzun yıllar geçip de böylesine geniş soluklu iki destanı tamamlamaya “ömrünün vefa etmeyeceğini” sezince, bu şiirlerini “bağımsız” parçalar olarak bırakır!...

Ve ancak gözlerini yummadan az önce bitirebildiği (hatta içinde “Yeni doğmuş aya baktıkları yerden geliyor” gibi aceleye gelmiş dizelerin de bulunduğu) “Süleymâniye’de Bayram Sabahı” şiiriyle, gönlünde yıllar yılı saklamış olduğu “destan”ın yeni dille bir “özet”ini yapar ancak!...

Dahası, Yahya Kemal, “nesir”le yarattığı ve *Eğil Dağlar*’ı dolduran “Millî Mücadele Destanı”nı, bir de “şiir”le gerçekleştirmek ister!... Hatta bu destanın parçaları arasında; “26 Ağustos 1922” başlığını taşıyan ve:

*Şu kopan fırtına Türk ordusudur yâ Rabbî
Senin uğrunda ölen ordu budur yâ Rabbî*

diye başlayan dörtlüğü de bulunmaktadır!... Fakat şiirlerini, yıllar süren bir çaba sonucu yaratabilen Yahya Kemal; düşlediği diğer iki destan gibi, bunu da gerçekleştiremez!.. Hem üstelik bu sonuncusunu gerçekleştiremeyişinin, daha doğrusu bu arzusundan sonraları vazgeçilişinin bir büyük sebebi daha vardır: Vaktiyle öğrencisi olan ve “Ben ritmi Yahya Kemal’den öğrendim” diyen; XX. yy. Türk şiirinin “Hayal Şehir” şâirinden sonra, en büyük ikinci “ses”i Nazım Hikmet; Türkçe’yi en yalın, en duru biçimiyle şiirleştirerek *Kuvâyı Milliye*’si ile “Millî Mücadele”yi destanlaştırdıca, Yahya Kemal bu konuda “çırağın ustayı geçtiğini” görerek, bu hevesinden de vazgeçer!...

Yahya Kemal’in yayımlanan şiirleri, iki ana başlık altında toplanabilir:

1) 1901-1903 arasında, şiire hazırlık döneminde yazdığı “taklit” manzumeler:

Şiire Adanmış Bir Yaşam... Yahya Kemal Beyatlı (Bilge Kültür Sanat, 2006) adlı kitabımızda da ayrıntılı olarak belirtildiği gibi, duygulu ve içe kapanık bir çocuk olan Yahya Kemal, daha 12 yaşındayken şiire uyanır ve Redife Hanım'a duyduğu aşkı dizelerine döker!.. Fakat daha sonraları, bu büyük aşkı için karaladığı şiirlerden hiçbirini hatırlayamayacaktır!.. Ancak bir yıl sonra, 1897'de 13 yaşındayken, Türk-Yunan Harbi sırasında, kazandığımız bir başarı üzerine söylediği şu dörtlükle, adını çevresindeki lere duyurur:

*Seyf-i adlî saldılar
Tırnovâya vardılar
Turhalâ'yı aldılar
Şanlı Türk askerleri.*

Evlerinde, selâmlığın giriş katındaki babasının çalışma odasında bulduğu kitaplardan Muallim Naci'nin Ateşpâre, Şerâre, Fûrûzan ve Sümbüle'si, kendisini o kadar çok etkiler ki, hemen öyle şiirler yazma hevesine kapılır!.. Özellikle de Yahya Kemal'in doğduğu yıl yayımlanan Şerâre, yeni bir şâirin doğmasına da öncülük eder!.. Tıpkı “usta”sı gibi “eski dil” ve “eski zevk”le gazeller yazar!... Belki de bu ilk gençlik yıllarındaki etkiden dolayı, ileride Yahya Kemal'in “*Ölüm âsûde bahâr ülkesidir bir rinde*” dizesiyle Muallim Naci'nin “*Hased o rinde ki âsûdedir mezârında*” dizesi arasında bir “yakınlık” bulunacaktır!..²

Yine babasının kitapları arasında bulunduğu Recâizâde Mahmut Ekrem'in zemzeme'leri de kendisini çok etkilediğinden o yolda da şiirler yazar.

Lise eğitimi için Selânik'e gittiğinde de, hükümet konağının karşısındaki kıraathânedede, arkadaşlarıyla çay içerken, bir yandan da Servet-i Fünûn sayfalarını karıştırırken karşılaştığı Fikret ve Cenap şiirleri, Yahya Kemal'e yeni ufuklar açacak ve 1902'de İstanbul'a gelince, yazdığı şiirlerde bu iki Servet-i Fünûn şâirinin

2 S. S. Uysal, *Şiire Adanmış Bir Yaşam... Yahya Kemal Beyatlı*, Bilge Kültür Sanat, 2006, 345-346. s.

özellikle de Fikret'in etkisi daha da kuvvetli olarak belirecektir... Çünkü Rubâb-ı Şikeste, artık en sevdiği şiir kitabıdır!..

Özetle, önce Nâci ve Recâizâde, sonra da Fikret ve Cenap etkisinde kalarak şiirler karalayan Yahya Kemal, artık yazdıklarını gün ışığına çıkarmak isteyince; 1901'de, hiç görmediği İstanbul'u tasvir eden "Hâtıra" adlı şiirini, İstanbul'daki *Musavver Terakki* adlı dergiye yollar!.. Bu şiiri hemen yayımlandığı gibi, derginin yazı işleri müdürü Filibelizâde Nizami kendisine bir mektup göndererek şiirini över... Bu konuda, bir sohbetimiz sırasında Yahya Kemal şunları anlatmıştı: "1901 yılında, Üsküp'ten İstanbul'daki bir mecmuaya, İstanbul peyzajlarına dâir bir şiir göndermiştim. Hemen neşrettiler..." (16/181-182. s.)

İlk gönderdiği şiirin dergide hemen yayımlanması, üstelik yazı işleri müdürünün övgü dolu bir mektup göndermesi, genç Yahya Kemal'i şiir yazma konusunda daha da heveslendirir... Onun için de 1901'de, Üsküp'teyken ve 1902'de İstanbul'a gelince, aynı yolda yazdığı şiirlerini Âgâh/Âgâh Kemal imzasıyla *İrtikâ ve Musavver Mâlûmat*, *Musavver Terakki*, *Musavver Fen ve Edeb*, dergilerine yollayıp yayımlatır...

Yahya Kemal'in 17-18 yaşlarındayken yazdığı, "şiire ön-hazırlık" dönemindeki dil, deyiş ve ele aldığı konular bakımından "usta"larına "benzeme" bakımından büyük çaba gösterdiği ve hiç "ses getirmeyen" bu şiirleri; genç şâir adayına "Osmanlı Türkçesi"ni ve aruzu rahat kullanmayı öğretir... Ve anılarında anlattığına göre, 1903 Temmuzunda Paris'e gittikten sonra bile 1903-1904'te Fikret tarzında, günde üç dört şiir karalayan Yahya Kemal'e, bu "taklit" şiirler bir şey daha öğretir. Bu da "taklit" yoluyla bir yere varılamayacağı gerçeğidir...³

Ve bu şiirlerin içeriği:

Yahya Kemal, acemilik döneminin kalem denemeleri olan bu ilk şiirlerini, az önce de belirtildiği gibi, *Musavver Malûmat*, *İrtikâ* ve ayrıca da Abdurrahman Kolcu'nun araştırmalarına göre *Musavver Terakki*, *Musavver Fen ve Edeb* dergilerinde yayımlatır.⁴

3 S.S. Uysal, *Şiire Adanmış Bir Yaşam... Yahya Kemal Beyatlı*, Bilge Kültür Sanat, 2006, 363. s.

4 A. Kolcu, "Yahya Kemal'in Bütün Şiirlerine Katkı", *İlmî Araştırmalar*, 2006, 22. Nr., 1st., 155. s.

Yahya Kemal'in "sohbet"lerimiz sırasında, "basılan ilk şiirim" dediği ve:

*Hâtır güzârın olsun eyâ yâr-ı dil-fikâr
İmrâr ettiğimiz o ezmân-ı pür-mesâr*

dizeleriyle başlayan "Hâtıra" adlı "manzume", *Musavver Terakki* dergisinin 31. sayısının 222. sayfasında, 27 Eylül 1317 (10 Ekim 1901)'de yayımlanır.

1902-1903 yıllarında, *Malûmat* ve *İrtikâ*'da yayımlanan 14 şiirinden ikisi Abdülhamid'e "culûsiye"; yine ikisi, Fikret'in Alfred de Musset'nin "Les Mois" (Aylar) adlı şiirlerinin etkisiyle yazdığı "Âveng-i Şuhûr" adını taşıyan ve yılın on iki ayını tasvir eden şiirlerine "nazîre" (Yahya Kemal, ayların hepsini tamamlayamayıp ancak Mart ve Nisanı anlatmış; "Mart"ını da tıpkı Fikret gibi "sonnet" biçiminde yazmıştır!) Bu şiirlerinden biri yine Fikret'in "Yâr-ı Nagamkâr"ının "tahmis"idir... Diğer manzumelerine gelince, bunlar da "Şafaktan Evvel", "Şâir Nedir?", "Terane-i Ruh", "Mensi Şiirim", "Küçük Kardeşim Refet İçin", "Saffet Nezihî'ye", "Leyâl-i İstiğrak 1", "Leyâl-i İstiğrak 2" (Fikret'in şiirini "tahmis" ettiği manzume), "Leyâl-i İstiğrak 3", "Leyâl-i İstiğrak 4" adlı olanlarıdır.

Bu şiirlerde "talihin garip bir cilvesi" de yer almaktadır!.. 1902'de, iki "culûsiye" birden yazıp hünkârı:

"Ya Rabbi! Haşre-dek yaşasın Pâdişahımız" (*İrtikâ* dergisi, 178. sayı, 1 Eylül 1902, 302. sayfa) diye dualar eden Yahya Kemal, 1903 Temmuz'unda Fransa'ya firar ederken, kendisini, Selânik'te vapurdan indirmek isteyen polise: "Efendi! Ben Avrupa'ya firar ediyorum, orada Sultan Abdülhamid aleyhinde yazı yazacağım, bu vapurdan inmem, indirmek elinizde ise indiriniz."⁵ diye kafa tutacaktır!..

Ve böylece de "Baba Tahir'in çıkardığı *Musavver Mâlûmat* ve *İrtikâ*'da, toplam 14 manzume yayımlar."⁶ (*Bitmemiş Şiirler* kitabının sonundaki "Servet-i Fünûn Tarzı Şiirler" başlığı altında çıkan dokuz şiiri yer almaktadır. Daha sonraları da çeşitli "inceleme"lerde, şiir sayısı 15'e çıkarılarak, bu "manzume"lere yer verilmiştir...)

5 Y.K. Beyatlı, *Çocukluğum, Gençliğim, Siyâsi ve Edebî Hâtıralarım*, 1973, 82. s.

6 Yrd. Doç. Dr. Ali İhsan Kolcu, "Yahya Kemal'in Kitaplarına Girmemiş Şiirleri", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 10. sayı, 255-272. s.

*Rûşen'de irtifâ'ını gördük hamâkatin
Mânâsı nedir anlaşıldı kadd ü kâmetin.
Arap demiş ki: "Uzun boylu insan ahmak olur.
Dedim: "Arap sözüdür, doğru iş inanmak olur."*

(*Bitmemiş Şiirler*, 52. s.)

Dansına da hayran!..

Belkıs Râtip Hanım'ın, Lozan'daki danslarını hayranlıkla seyreden Yahya Kemal'in dudaklarından şu dizeler dökülür:

*Yalnız Bo Rivaj'da rakseder o,
Mânend-i Sabâ gelir gider o.*

Sekt-i Melih...

Aruz oyunlarından "sekt-i melih" bahsi bir ara çok konuşulunca, Yahya Kemal dayanamayıp şöyle der:

*Bir sekt-i melih bahsi çıktı,
Hatta İzzet Melih bıktı!...*

Beneş'siz semti olmayan şehir!..

Yahya Kemal, Varşova elçiliği sırasında, bir ara Prag'a gider... Yakup Kadri'nin anlattığına göre, birkaç gün burada kalıp şehir bol bol gezmek ister... Fakat hava birden öyle bozar ki Yahya Kemal gönlüne göre dolaşamaz ve kendisine dilediği gibi gezmeyi haram eden yağmura da kızarak, bu şehirden ayrılırken, duvarlarında o zamanlarki Çekoslavakya Dışişleri Bakanı olan Beneş'in resimleri bulunan Prag için şu beyti söyler:

*Bir şehir idi dâima güneşsiz,
Tek semtini görmedim Beneş'siz!...*

Sadri Celâl ve Bedia Muvahhit için!..

Ada âlemlerinin birinde, yapılan gece yürüyüşünden sonra; Yahya Kemal, Yakup Kadri, sonradan profesör olan o dönemin genç şâirlerinden Sadri (Sadrettin) Celâl ve gönlünü kaptırdığı, o sıralarda dal gibi incecik bir genç kız “aday”ı olan Bedia (sonradan Muvahhit), “dinozor” Mina Urgan’ın annesi Şefika Hanım ve babası “Adalar Şâiri” Tahsin Nahit’in de içinde bulunduğu neşeli grup dinlenmek için deniz kıyısındaki kumsala uzanırlar!... İçlerinde en genci ve en muzibi olan Bedia, çok susadığını söyleyince, gözüne girmek isteyen Sadri Celâl, hemen su bulacağını söyleyerek, Aya Yorgi’nin çok dik yolunu tutar!... O saatte, tepeye tırmanıp salaş lokantadan sağladığı elinde su şişesi ve bir bardakla dönmesi hayli zaman alır!... Bunun üzerine Yahya Kemal dayanamayıp şöyle der:

*Sadri, Bediâ aşkına pek bekletir bizi,
Eşşek sudan gelinceye dek bekletir bizi!..*

Eklenti: Yahya Kemal’in:

*Dalgın geceler! El ele geldik yarınızda,
Sallandık o şen kızla salıncaklarınızda.*

diye başlayan “şarkı”sındaki “şen kız” da yine Bedia Hanım’dır! (Bu konuda daha ayrıntılı bilgi: “Yahya Kemal ve Şiirlerinin Hikâyeleri” bölümündedir.)

Hava için!..

Bir “eşek”li beytini de hava için söyler:

*Yedi günden beri çektik sıcağın on katını,
Şu katır poyrazı özletti eşek imbatını!..*

Yine bir ada anısı!..

Celâl Sahir, 1914 yazını Ada’da geçiren Yahya Kemal’e, eşi ile birlikte misafirliğe gelir... Yemekten sonra araba ile tura çıkarlar... İttihat ve Terakki’nin son derece ateşli bir üyesi olan Celâl Sahir, Almanlar’la birlikte savaşa girerek Osmanlı topraklarının nasıl

daha büyüyeceğini hararetle hararetle anlatmaya başlayınca, sa-
vaşa girmemize karşı olan Yahya Kemal dayanamayıp birden içi-
ne doğuveren şu dizesini okur:

Bir saltanatın belki de son günleridir bu.

O zamanlar böyle birşey söylemek, her yanda kol gezen jur-
nalcılar yüzünden büyük cesaret istediğinden, Talat Paşa'ya çok
bağlı olan –ve bağlı olduğu partinin borozancıbaşılığını yapan–
Celâl Sahir çok telâşlanır... Ve yavaşıca Şâir'e:

– Güzel, lâkin meş'um bir mısra!... Aman hemen unutamım ve
bir daha da tekrar etmeyelim!... der.

Madrid'de kahvehâne!..

Yahya Kemal, Madrid'de elçiyken, sık sık kavas Mustafa Topa-
loğlu'nu da yanına alarak bu şehri “keşfe” çıkar!... Bir İspanyol'la
evli olduğu için hâlini anlatacak kadar İspanyolca bilen Mustafa
Topaloğlu aracılığıyla İspanyollar'la konuşur... Ve ayrıca “Hayal
Şehir” şâiri eski yapıların karşısında uzun uzun durup onları in-
celer... Kimi zaman iki saat kadar dolaşırlar... Yorulduklarında da
bir kahveye girerler... Fakat Yahya Kemal oralardaki gürültüyü
sevmez ve sık sık “İspanyollar yaygaracı millettir!” der...

Ve bir gün de dayanamayıp dudaklarından şu dizeler dökülür:

Madrid'de kahvehâneyi gördüm ki havradır.

Onlarca söz dedikleri ancak palavradır.

Bu beyit daha sonra *Kendi Gök Kubbemiz*'de son şiir olan
“Madrid'de Kahvehâne” adlı şiirin başında şöyle yer alacaktır:

Madrid'de kahvehâneyi gördüm ki havradır,

Bir yerdeyiz ki söz denilen şey palavradır.

Şâir, bu kadar yaygara koparanları da bir sonraki dizesinde
şöyle belirtir:

Dalmış gülüp konuşmağa yüzlerce farfara (165. s.)

(Yahya Kemal, “palavra”yı çok yerinde kullanmıştır; İspanyol-
lar, “söz”e, “palavra” derler!...)

Değer mi?...

Münir Ertegün (1883-1944), Yahya Kemal'in yaşıtı olan değerli bir diplomattır... Kurtuluş Savaşı sırasında, İstanbul Hükümeti'nce, Mustafa Kemal Paşa'yla görüşmek üzere gönderilen heyetle Ankara'ya gidince, orada kalarak ulusal direnişe katılır... Bu hizmetinden dolayı da Mustafa Kemal tarafından başhukuk danışmanı olarak Lozan Konferansı'na gönderildikten sonra da "elçi" görevi verilen ve ülkemizi Bern, Paris, Washington gibi çeşitli önemli başkentlerde temsil eden Münir Ertegün, aynı zamanda Yahya Kemal'in "diplomat dostları" arasındadır... (1944'te Washington'da büyük elçiyken ölüp orada gömülen Ertegün'ün cenazesi, 1946'da ünlü Missouri zırhlısıyla İstanbul'a getirilmiştir!...)

Hoşsohbet ve hayli varlıklı olan Münir Ertegün'ün, belirli yaştan sonra Boğaz'da zevk ve sefâ içinde yaşama yerine, "büyükelçi" olarak o başkentten bu başkente gidişini yadırgayan Yahya Kemal, onun için de şu dizeleri kaleme alır:

*A! Münir'im ne lâzımdı büyük elçiliğin
Cem' edilmiş yedi yüz bin lira maldan sonra
Uğradın arz-ı vedâ etmek için Çankaya'ya
Âkibet gitti bıyıklar da sakaldan sonra.*

*Orta elçiyken bugün çıktı büyük elçiliğe
Mest iken pâyesi yükseldi galoş kunduraya
İki terfi'e neler gitti diyor Mîr-i Münîr:
"Sakalım Bern'e fedâdır bıyığım Londra'ya" (4 / 52. s.)*

Hasan Âli için

İsmet İnönü döneminde, uzun yıllar Millî Eğitim Bakanlığı yapacak olan Hasan Âli Yücel'e de şöyle takılır:

*Var kendisinin bir mutaassıp hoca hâli
Zannım bu ki meb'us olacaktır Hasan Âli.*

Sabah Gazetesi'nin gafleti!...

Kimi gazetelerde, ünlü kimselerin doğum/ölüm günlerinde, belirli “köşe”lerde kısa “bilgi”ler verilirdi... Kısır politika çekişmelerinin ve yaptıkları incir çekirdiğini doldurmayan “popcu” gürhunun yalnız beyaz camı değil, dergi ve gazeteleri de parsellediği günümüzde; basınımızın, küçücük de olsa, gerçek değerlere yer ayırması gerçekten sevindiricidir!... Fakat bu köşelerin böylesine baştan savma hazırlanışı da bir o kadar üzücüdür!...

Nitekim Yahya Kemal'in doğum günü olan 2 Aralık'ta, Sabah Gazetesi'nin bu küçücük “takvim” nitelikli köşesinde, “kocaman” birkaç yanlışlık birden yapılmış!... “Derleyenin ABC ajansı”, Yahya Kemal portresini çizen'in de “İbrahim Sarı” olduğu belirtilen bu küçücük köşenin, daha başına konan Şâir'in doğum tarihinden “yanlışlık” başlıyor: 1883!... Oysa hangi edebiyat kitabı, hangi ansiklopedi açılrsa Yahya Kemal'in 1884 yılında doğduğu hemen göze çarpar!... Demek ki ABC Ajansı”, bu kadar küçük bir zahmete bile katlanmayı, köşeyi hazırlarken gereksiz görmüş!... Gereksiz gördüğünden de “Türk şiirine ‘Lirik poem’ türünü getirdi” gibi son derece “bilimsel” (!) bir yargıdan sonra, sapla samanı iyice birbirine karıştırmış: “ ‘Açık Deniz’, ‘Rintlerin Ölümü’, ‘Kendi Gök Kubbemiz’ adlı eserleri var.” (2.12.1995)

Artık ortaokul öğrencileri bile bilirler ki ‘Açık Deniz’ ve ‘Rintlerin Ölümü’; “eser” adı değil, Yahya Kemal'in iki ünlü “şiir”inin adıdır... Şiirle ilgili eserlerinin adı ise: *Kendi Gök Kubbemiz, Eski Şiirin Rüzgârıyla, Rubâiler ve Bitmemiş Şiirler*'dir...

Ve ucu bize de dokunan önemli bir tarih yanışı!..

Yahya Kemal Enstitüsü Mecmuası'nın her cildi, *Kendi Gök Kubbemiz* şâiriyle ilgili değerli bilgi ve belgelerle doludur... Bu yüzden de Beyatlı'yla ilgili “araştırma”ya dayalı yazı yazmak isteyenler için gözden uzak tutulmaması gereken güvenilir kaynaklar arasındadır... Fakat, III. ciltte, Nermin Suner Pekin ve değerli dostumuz Dr. Muhtar Tefikoğlu tarafından “hazırlanan”, “Atatürk'ün Bir Telgrafı” başlıklı, Mustafa Kemal Paşa'nın, Yahya Kemal'in Urfa “meb'us”u seçilişini kutlayan telgrafın tarihinde –nasıl olduysa– önemli bir tarih yanışı yapılmış!..

ATATÜRK'ÜN BİR TELGRAFI

تلگرامه

سجادہ والیوں سے ملنے کے لئے

تاریخ	مقام	موضوع	تاریخ	مقام	موضوع
۱۰/۷/۲۲	انقرہ	انقرہ	۱۰/۷/۲۲	انقرہ	انقرہ

اننا طرقتہ و بروم ایلہ مدینہ عفرہ صحنہ و حلیہ فریضہ کی نائے اور فریضہ
 ازانہ اولیٰ نامہ پانچ و نیتہ من اجازت موفقتہ اجرمہ و برمیانه بیونانہ نامہ
 کی صفحہ راہ فریضہ تورکیا جہلہ منہ حلیہ اعترافہ ایسی کی ایسی اولیٰ فریضہ ایسے
 و سید میل بیایم ممنونہ و من موفقتہ ایسے ایسے
 انقرہ والیوں سے ملنے کے لئے
 سجادہ والیوں سے ملنے کے لئے

Telgraf metni şöyle:

“Dersaâdet, Dârülfünûn Müderrislerinden Yahya Kemal Beyefendiye:

Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti ve Halk Fırkası nâmına Urfa Livâsı'nda irâe olunan namzed listemiz ih-râz-ı muvaffakiyyet eylemiş ve bu meyanda bulunan zât-ı âlileri gibi kıymetli bir arkadaşımız Türkiye Büyük Millet Meclisi âzâlığına intihâb edilmiş olduğunu iblâğ vesîlesiyle beyân-ı memnûniyyet ve temennî-i muvaffakiyyet eylerim efendim.”

29 Temmuz 1922

Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyet Reisi,
 Gâzi Mustafa Kemal”
 (193. s. 1988)

Şimdi gelelim yapılan “yıl” yanlışına!.. Üst tarafta eski harflerle klişesi verilen “telgrafnâme”nin, “tarih”iyle ilgili bir “yazım kuralı” bilinmeden yeni harflere çevrildiğinde, yeni harfli metindeki bu çeviri doğru gibi geliyor!.. Nitekim biz de, Her yönüyle Yahya Kemal kitabımızın “Yahya Kemal ve Mustafa Kemal İlişkileri”ni ele aldığımız bölümde, telgraf “metni”ni olduğu gibi yayımladık!.. Ve böylece de Yahya Kemal’e 1922 Temmuz’unda Dârülfünûn Müderrisliğinin ve “Lozan Barış Görüşmeleri”nde “basın danışmanlığı”nın

yanında, omuzlarına bir de –bir yıl önceden– “meb’us”luk görevini yüklemiş olduk!.. (80-81. s., 2004)

Fakat sonradan –Kemaleddin Nomer dostumuzun sayesinde öğrendik ki, eski yazıyla tarih “istif”inde, tarihler “aşağıdan yukarıya” doğru okunuyor!.. Böyle olunca da Gâzi Hazretleri, telgrafı 22 Temmuz 1923 (1339) tarihinde, yâni bir yıl sonra çekmiş oluyor!.. Böylece de aşırı güven –ve bir “kural”ı bilmeme– sonucu yapmış olduğumuz bu yanlışlığı, ancak iki yıl sonra *Şiire Adanmış Bir Yaşam... Yahya Kemal Beyatlı* adlı kitabımızın ikinci basısında giderebildik!.. (Bilge Kültür Sanat Yay., 2006)

Çıkan sonuç:

Görüldüğü gibi, gerek Yahya Kemal’in en yakın arkadaşlarınınca, gerekse çeşitli üniversite hocaları ve en ünlü yazarlarca kaleme alınan *Kendi Gök Kubbemiz* sahibiyle ilgili eserlerde / makalelerde –ayrıca da güvenilir olması gereken ansiklopedilerde–, yeterli “kaynak” araştırması yapılmadığından, pek çok önemli yanlışlık göze çarpmaktadır!..

Biz, bunlardan ancak birkaçına değinmekle yetindik!... Hepsini ele almaya kalksaydık, en azından bu kitap kalınlığında birkaç cilt tutardı!... Bu yüzden de, satırlarımıza son verirken, Yahya Kemal’le ilgili uzun araştırmalara/incelemelelere dayalı eser verenlere, derin saygı ve sevgiler... Ayrıca da bu bölümün, kimseyi kırıp gücendirmek ya da “teşhir etmek” gibi bir amacı olmadığını; bundan sonra yazılacak eserlerde yine aynı yanlışlıkların tekrarlanmasını önlemek için kaleme alındığını özellikle belirtelim!..